



Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə 16 avqust 1925-ci ildə Azərbaycanın dilbər guşələrinin birində-dağlar qoynunda yerləşən Şəki şəhərində anadan olmuşdur.

Bu ilin avqust ayının 16-da, sağ qalsaydı, böyük şairin 90 yaşı tamam olacaqdı. Lakin amansız ölüm böyük şairi çox sevdiyi xalqın elindən aldı. Artıq altıncı ildir ki, xalq şairi, görkəmli dramaturq, akademik Bəxtiyar Vahabzadə aramızda yoxdur.

Bəxtiyar Vahabzadə həm Xalq şairidir, həm də xalqın şairidir.

Azərbaycan xalqı həqiqətən şair xalqdır. Azərbaycanın şairi də çoxdur. Lakin bunların içərisində Bəxtiyar Vahabzadə şairiyyətinin özünəməxsus yeri vardır. Bəxtiyar Vahabzadənin müasir Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafında böyük xidmətləri şəxsizdir. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, şair bu sahədəki xidmətlərinə necə də təvəzükarcasına qiymət verir.

**Bizim sənət dünyasının
Qırıq telli sazıyam.
Bircə ondan razıyam ki,
Özümdən narazıyam.**

Bəli, şair ədəbiyyat sahəsindəki misilsiz, əvəzəilməz xidmətlərinə tənqidi yanaşaraq, gör necə də sadəlik nümunəsi göstərir.

Həç kəsdən gizli deyildir ki, bəzi yazarlar mətbuatda bir şeiri də çap olunmamış özünə ədəbi təxəllüs seçir. Bəxtiyar Vahabzadənin sadəliyi bir də ondan görünür ki, şairin həç vaxt təxəllüsü olmamış, o həmişə öz adı və soyadı ilə çıxış etmişdir.

Şairin yaradıcılıq palitrası çox zəngin və rəngarəng olmuşdur. Xalqı, cəmiyyəti düşündürən hər bir məsələ onun şerlərinin başlıca mövzusu olmuşdur. Azərbaycan xalqının tarixində zaman-zaman baş vermiş faciələrin əsasını qoymuş, Azərbaycanın ikiyə parçalanmasını təsdiqləyən Güllüstan müqaviləsinə həsr olunmuş "Güllüstan" poemasında şair belə deyir:

**İpək yaylığı ilə o, asta-asta
Silib eynəyini gözüne taxdı.
Əyilib yavaşca masanın üstə,
Bir möhürə baxdı, bir qola baxdı.
Kağıza həvəslə o da qol atdı,
Dodağı altından gülümsəyərək.
Bir qələm əsrlik hicran yaratdı,
Bir xalqı yarıya böldü qılınc tək.
Öz sivrü ucuyla bu lələk qələm,
Dəldi sinəsi Azərbaycanın.**

* * *

**Qoyulan şərtlərə razıyıq deyə,
Tərəflər qol çəkdi müqaviləyə
Tərəflər kim idi?**

**Hər ikisi yad!
Yadlarını edəcək bu xalqa imdad?!**

Ötən əsrin ortalarında, kommunist rejiminin kəsə-kəs vaxtında bu mövzuda, bu ruhda poemanı mətbuatda çap etdirmək sənətkardan böyük cəsarət tələb edirdi. O zaman gənc olan Bəxtiyar Vahabzadə həyatının, ailə üzvlərinin, yaxınlarının böyük təhlükə qarşısında qalacağından ehtiyat etməyərək, "Güllüstan" poemasını keçmiş Nuxa şəhər (indiki Şəki şəhər-İ.A.) Partiya Komitəsinin orqanı olan "Nuxa fəhləsi" qəzetində dərc etdirir və bu poema böyük ictimai əks-sədaya səbəb olur.

Doğrudur, həmin vaxt Dövlət Təhlükəsizliyi orqanları duyduq düşərək həmin qəzetin nüsxələrinin böyük əksəriyyətini rayon mətbəəsindən yığışdırmağa nail olur. Lakin qəzetin həmin nömrəsinin çox az hissəsi redaksiya əməkdaşlarının fədakarlığı nəticəsində oxuculara çatdırılır.

Mənim həmin vaxtlar 11-12 yaşım olardı. Lakin sonralar böyüklərimizin söylədiklərinə görə, Bəxtiyar Vahabzadəni yüksək rütbəli vəzifəli şəxs poemanın nəşri ilə bağlı söhbətə çağırır. Həmin vəzifəli şəxs şairi qəbul edərək deyir:

- Şair, xeyir ola, son vaxtlar "podbolni poema" (gizli poema-İ.A.) çap etdirirsən?

Şairin cavabı çox sərt olur:

TÜRK DÜNYASININ FƏLSƏFİ ŞAİRİ

- Mən bilmirəm, "Nuxa fəhləsi" qəzeti nə vaxtdan "podbolni qəzet" olub?

Həmin vaxt şairi böyük çək-çevirə salırlar. "Nuxa fəhləsi" qəzetinin redaktoru, 1941-1945-ci illərin Böyük Vətən müharibəsi əlili olan Məhyəddin Abbasov da ciddi partiya cəzasına məruz qalır. Lakin şairin özünün sonrakı müsahibələrindən aydın olur ki, o zamanlar gözəgörünməz bir qüvvə onu bu bələdan xilas edir. Sonradan məlum olur ki, bu qüvvə ümummilli lider Heydər Əliyev idi.

Yaxşı yadımdadır, 1991-ci ilin əvvəllərində keçmiş SSRİ-nin saxlanması üçün keçmiş Azərbaycan SSR-də referendum keçirildi. Lakin həmin vaxt Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin sədri vəzifəsində ümummilli lider Heydər Əliyev işləyirdi və Naxçıvan Muxtar Respublikasında referendum keçirilməmişdi. Bundan sonra ümummilli lider Heydər Əliyev keçmiş Azərbaycan SSR Ali Sovetin sessiyasında bir deputat kimi çıxış edərkən deputatların böyük əksəriyyəti onun əleyhinə çıxış etdilər.

Zaldakı deputatların böyük əksəriyyəti rayonların partiya komitələrinin birinci katibləri, vaxtilə ümummilli lider tərəfindən vəzifəyə gətirilmiş, başqa sözlə, onun çörək verdiyi vəzifəli şəxslər idi. Həmin şəxslərin bir çoxu zalda ayaqlarını yerə döyür, Heydər Əliyevin çıxışına mane olurdular. Həmin vaxt zalda olan Bəxtiyar Vahabzadə ümummilli lider Heydər Əliyevi müdafiə etdi, üzüdünlük adamlara etirazını bildirdi. Hətta o, taxta xitabət kürsüsünü də şahid göstərərək dedi: "Vaxt var idi bu kişini tərifiyərdiniz, böyük əksəriyyətiniz onun vaxtında yüksək vəzifələrə təyin edilmisiniz. İndi onun əleyhinə çıxış edirsiniz".

Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığının palitrası çoxşaxəli və rəngarəngdir. Onun bütün yaradıcılığı üçün fəlsəfi xətt xüsusilə xarakterikdir. Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığında vətəndaş mövzusunun xüsusi yeri vardır. Təsadüfi deyildir ki, o, "Vətəndaş" şeirində göstərir:

**Vətəndaş!
Nə gözəl səslənir bu söz.
Yeni - bir Vətənin övladıyq biz.
Anamız eynidir,
Qardaşq demək.
Mən sənə arxayam,
Sən mənə kömək.**

Böyük şair "Yaşaya-yaşaya yaşamayan var" şeirində göstərir:

**Sən bütün sulardan qıpquru çıxdın
Düzəlir ən çətin işin bir anda.
Kim deyə bilər ki, bir yol karıxan,
Məgər danışdın ki, karıxandan da
Susmaqdır ən böyük silahın sənin
Olmadı həç zaman "günahın" sənin.**

Xalqın birliyi məsələsi həmişə Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığında özünü büruzə vermiş və o, xalqı həmişə birliyə çağırmışdır.

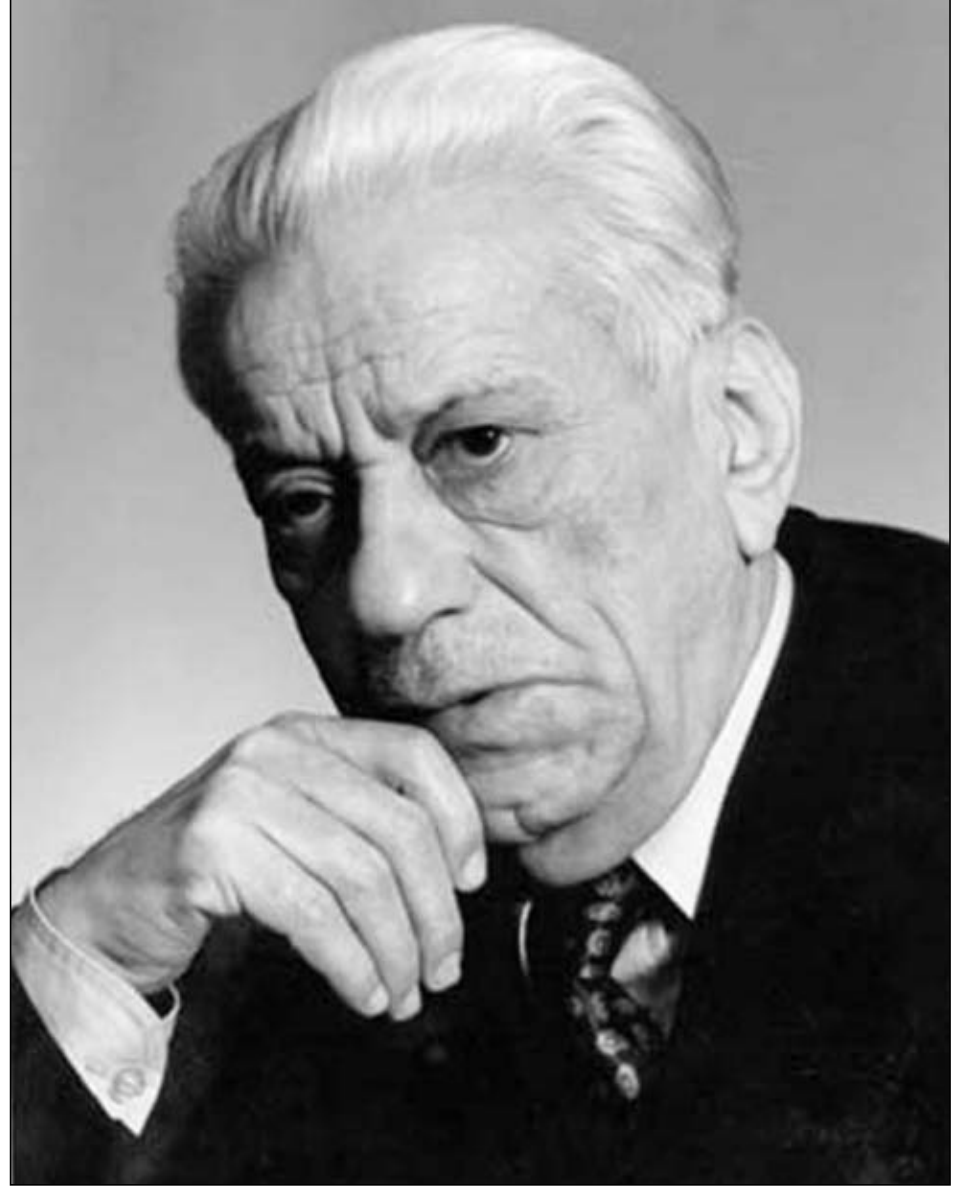
Böyük şair öz yaradıcılığında ana dilinin saflığının qorunmasına, bu dilin müqəddəsliyinə və təbliğinə xüsusi yer ayırmışdır. Təsadüfi deyildir ki, Bəxtiyar Vahabzadə "Ana dili" şeirində göstərir:

**Dil açanda ilk dəfə "ana" söyləyirdik biz,
"Ana dili" adlanır bizim ilk dərsləyimiz.
İlk mahımız laylanı anamız öz südüylə
İçirir ruhumuza bu dilde gilə-gilə.**

**Bu dil - bizim ruhumuz, eşqimiz, canımızdır,
Bu dil - bir-birimizlə əhdi-peymanımızdır.
Bu dil - tanıtmış bizə bu dünyada hər şeyi,
Bu dil - əcdadımızın bizə miras verdiyi
Qiymətli xəzinədir onu gözələrimiz tək
Qoruyub, nəsilərə biz də hədiyyə verək**

Böyük şair öz ana dilində danışmayanları, ana dilində danışmağı özlərinə ar bilənləri də həmişə kəskin tənqid etmişdir. O, həmin şeirində daha sonra göstərir:

**Ey öz doğma dilində danışmağı ar bilən,
fasonlu ədəbazar,
Qəlbini oxşamır qoşmalar, telli sazlar.
Bunlar qoy mənim olsun,
Ancaq Vətən çörəyi sizlərə qənim olsun.**



Bəxtiyar Vahabzadənin ictimai-siyasi fəaliyyəti də zəngin və tədqirəlayiq olmuşdur. Ona görə də onun xidmətləri dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Belə ki, bir neçə çağırış Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin və Milli Məclisinin deputatı seçilmiş Bəxtiyar Vahabzadə xalqımızın həyatının ən çətin və mürəkkəb anlarında baş verən tələpəli hadisələrə münasibətdə əsl vətənpərvər ziyalı mövqeyi nümayiş etdirmişdir.

Bəxtiyar Vahabzadənin ədəbi-elmi və ictimai fəaliyyəti yüksək qiymətləndirilmişdir. O, bir sıra orden və medallara, o, cümlədən Azərbaycan Respublikasının ali dövlət təltifi olan "İstiqlal" ordeninə layiq görülmüşdür.

Şairin yaradıcılığı keçmiş Sovetlər məkanında da layiqincə qiymətləndirilmişdi. O, keçmiş SSRİ-nin Dövlət mükafatına da layiq görülmüşdü. Onun yaradıcılığı Türkiyədə də, həmçinin türkdilli ölkələrin hamısında sevilir və yüksək qiymətləndirilir.

Mən deyərdim ki, şairin ölümü ilə böyük türk dünyasının fəlsəfi şeirinin bel sütunu qırıldı. Təsadüfi deyil ki, Bəxtiyar Vahabzadə təkəcə Azərbaycan xalqının deyil, bütün türk dünyasının böyük, sevimli və əbədiyaşar şairidir. Bəxtiyar Vahabzadənin türkçülüüyü onun aşağıdakı misralarından daha aydın görünür:

**Mən ilk qaynağımdan türk oğlu
türkəm!
Sübutdur, dəlidir ağlın qiblesi,
Dəyişə bilərəm adımları ancaq.
Canım çıxanadək qəlbimin səsi,
"Türkəm" gerçəyini pıçıldayacaq.**

Ölməz şair öz yaradıcılığında fiziki ölüm-lə mənəvi ölümü həmişə fərqləndirməyə çalışmış və fiziki ölümü deyil, mənəvi ölümü faciə saymışdır. O, bu fikri aşağıdakı misralarda daha poetik və fəlsəfi mənada daha dəqiq işlətmişdir:

**Ölüm belə qəm deyil, bu həyatı duyana,
Mən bu ağ saçlarımla öyünürəm, ay ana!
Qara, şəvə saçları təbiət vermiş mənə,
Mən güvənə bilmərəm onun bu töhfəsinə,
Zəhməti, həyatımın ilk bəzəyi sanmışam,
Ağ saçları həyatda mən özüm qazanmışam.**

Bəxtiyar Vahabzadə öz yaradıcılığında qədim xalq sənətini, o cümlədən, Azərbaycanın qədim mədəniyyət incilərindən olan muğamlarımızı yüksək qiymətləndirmişdir. Təsadüfi deyildir ki, şair "Muğam" şeirində belə deyir:

**Dəfn edin siz mənə Zabul səgahın mayasını,
Deyirəm, bəlkə, mənə bir gün oyandırdı muğam.**

**Çox kitablar oxudum, zənn elədim bəxtiyaram,
Mənə çox mətləbi ahəstə qandırdı muğam.**

Adətən, böyük sənətkarlar haqqında çıxış etmək yüksək səviyyəli mütəxəssislərin işidir. Lakin şairə olan böyük el məhəbbətinə görə bu haqda danışmaq və yazmaq hər bir ziyalının mənəvi borcu və şərəf işi hesab olunur.

Təbii ki, bir məqalədə, özü də mütəxəssis olmayan şəxs tərəfindən Bəxtiyar Vahabzadənin çoxcəhətli yaradıcılığının bütün səciyyəvi cəhətlərini əhatə etmək mümkün deyil. Mən bunu qarşıma məqsəd kimi də qoymamışam. Bu yazı sadəcə, Bəxtiyar Vahabzadə yaradıcılığına olan oxucu məhəbbətinin təzahürüdür.

Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin.

**İlham Abbasov,
Ədliyyə Nazirliyi Ədliyyə Akademiyasının
baş müəllimi - hüquq üzrə fəlsəfə doktoru
Baş ədliyyə müşaviri**

**Azərbaycan Respublikası Prezidenti
yanında Kütləvi İnformasiya
Vasitələrinin İnkişafına Dövlət
Dəstəyi Fondunun maliyyəsi
əsasında hazırlanıb.**